

INVESTEER IN GROENVERBINDINGEN

Het landschap beleven in de stad? Het klinkt onwerkelijk, maar het kan door groenverbindingen! Deze gebieden versterken de relatie tussen stad en land en vormen een route naar het échte platteland. De natuur is al te vinden in de stad en de groenverbinding maakt het aantrekkelijk om het land in te gaan, om een frisse neus te halen en vooral te genieten van het landschap.

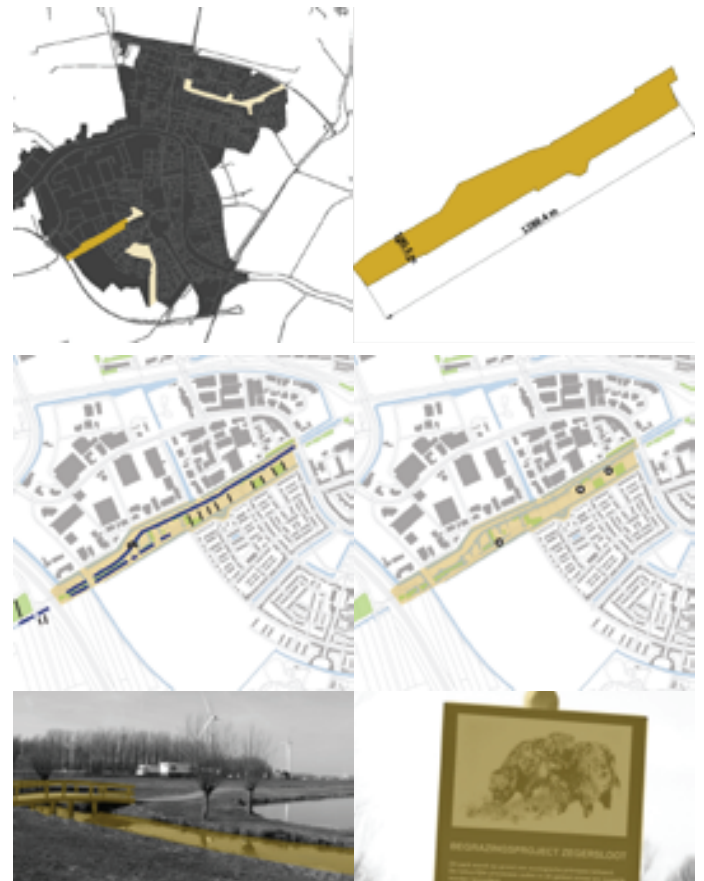
De groenverbinding is hét element om de relatie tussen stad en land te verbeteren. Deze relatie wordt vaak verstoord. Zo hebben de stedelingen sterke economische belangen waartegen de landschappelijke waarden van het platteland niet kunnen opboksen. De succesfactoren van een groenverbinding liggen in typering, ruimtelijke samenhang, verankering, functionaliteit en landschapsbeleving.

De verbetering van de relatie tussen stad en land staat bij veel gemeenten hoog op de agenda. Men zoekt naar mogelijkheden om deze relatie te verbeteren. Een groenverbinding, wanneer succesvol toegepast, kan deze relatie versterken. Met het onderzoek 'Groenverbindingen bouwen' ^[Bron 1] zijn ontwerpprincipes ontwikkeld om het succes van een groenverbinding te vergroten. Dit is onderzocht door acht groenverbindingen te analyseren. Eén van deze groenverbindingen ligt in Alphen aan den Rijn; de Molenwetering ^[1]. Iedere succesfactor is uitgewerkt in meerdere ontwerpprincipes. Er is gesteld dat de som van de elementen het succes bepaalt voor de groenverbinding, waarbij verondersteld wordt dat deze elkaar aanvullen en versterken. Maar wat bepaalt, volgens het gedane onderzoek, het succes

van een groenverbinding?

TOON DE BASIS

Bestaande groenverbindingen zijn vaak ontstaan op een historische plek. Laat zien wat de basis is voor een groenverbinding, zodat het interessanter en aantrekkelijker wordt voor de gebruiker. Herkenbaarheid van het ontstaan wordt gesteld als een pre.

Groenverbinding

Fysieke verbinding tussen stad en land met een groene inrichting, op wijkniveau, en met een breedtemaat van 10-150 meter.

Relatie stad-land

De onderlinge band tussen deze partijen. In het onderzoek is het de mate waarin stedelingen zich betrokken voelen bij het (platte)land, door toedoen van de groenverbinding.

[1] Analyse Molenwetering; het gebied uitgelicht - maatvoering - cultuurhistorie met foto - informatievoorziening met foto

HAAK IN OP DE OMGEVING

Een groenverbinding heeft alleen succes wanneer deze voldoende verankerd is in zijn omgeving. Verankering wordt verkregen door toegangspunten te creëren, zodat de omgeving op de hoogte is van het bestaan van het gebied ^[2]. De woningen dienen bij voorkeur met de voorkant naar het gebied georiënteerd te zijn, zodat bewoners zicht hebben op de groenverbinding. Een groter draagvlak wordt gerealiseerd door in het omliggende gebied woonwijken te realiseren in plaats van industrie.

[2] Ontwerpprincipe verankering door toegangspunten

LAAT HET EEN EENHEID ZIJN

Een andere succesfactor voor een groenverbinding is de mate van eenheid. De ruimtelijke samenhang moet zo optimaal mogelijk zijn. Dit kan bereikt worden door een recht, doorgaand verhard pad. Het oriënteren van de bezoeker moet eenvoudig zijn en de weg naar het landschap moet duidelijk zichtbaar zijn. De rand kan het beste bestaan uit een doorlopende weg met bebouwing. Doorsnijdingen gaat men tegen door deze te ondertunnelen of overbruggen, hierdoor vormt het optisch en functioneel geen barrière.

[3] Ontwerpprincipe ruimtelijke samenhang door robuuste eenheid als onderlegger

Hierbij gaat de voorkeur uit naar overbrugging, omdat dit tevens een uitzichtpunt en/of bijzonder object kan zijn. Een robuuste eenheid als onderlegger, bijvoorbeeld een groot wateroppervlakte ^[3], maakt het mogelijk om meer variatie in een gebied toe te passen, zonder dat het leidt tot versnippering.

MAAK HET GEBRUIKSVRIENDELIJK

De vierde succesfactor zit in het gebruik van de groenverbinding; zorg voor voldoende functies. De functionaliteit wordt positief beïnvloed door het aantal functies, hoe meer diversiteit hoe breder het

publiek dat bereikt wordt. De veiligheid is optimaal wanneer langs de paden geen hoge begroeiing aanwezig is en verlichting is geplaatst. De meest functionele routestructuur is een verhard gecombineerd voet- en fietspad. Informatievoorziening leidt tot bewustwording van het gebied bij de bezoeker. De groenverbinding wordt gekend door de gebruiker en men kan zich beter oriënteren door de aanwezigheid van (minimale) informatie ^[4].

BELEEF HET LANDSCHAP

De laatste succesfactor zit in het feit dat het landschap al beleefd moet worden in de groenverbinding. De aanwezigheid van vista's en/of zichtlijnen versterkt

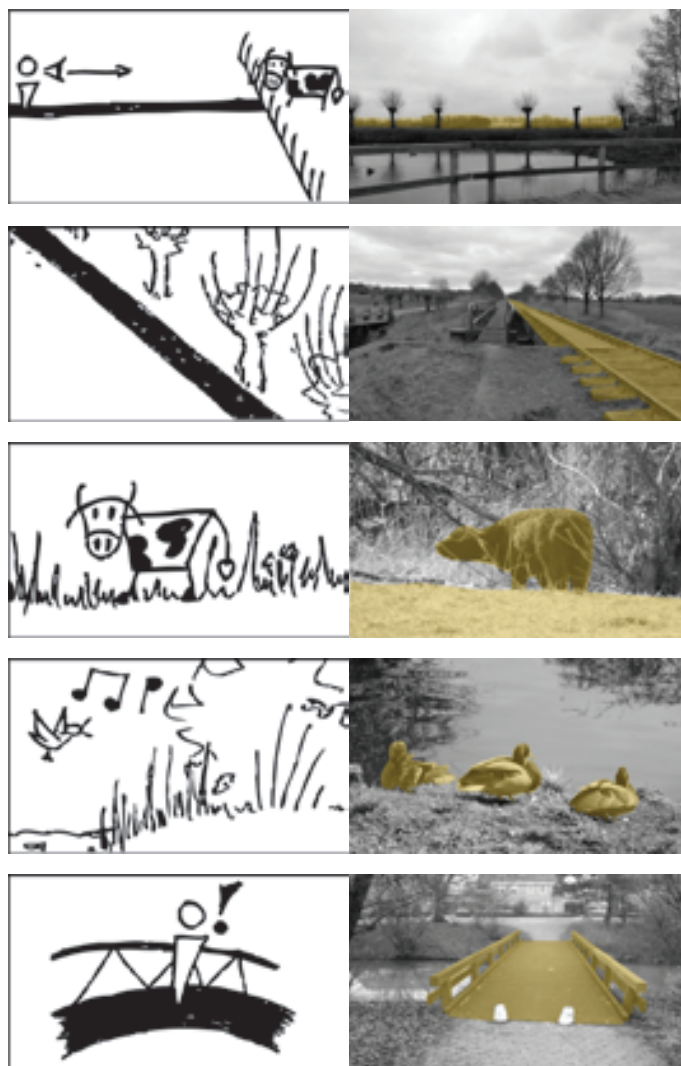
[4] Ontwerpprincipes functionaliteit; voldoende functies - verlichting - verhard gecombineerd voet- en fietspad en informatievoorziening

de landschapsbeleving, omdat de bezoeker bewust wordt van de bijzondere plekken in het gebied of in het te naderen landschap. Cultuurhistorische structuren laten elementen zien die voorkomen in het landschap, waardoor een relatie ontstaat met het land. Een landschappelijk karakter in de groenverbinding heeft positieve werking op de beleving van de gebruiker. Dit wordt bereikt door cultuurlijke groenelementen, (water)beplanting gelijkwaardig aan de PNV en niet te vergeten het (natuur) beheer. Het waarnemen van positieve geluiden heeft werking op het gevoel van de bezoeker, daardoor waant hij zich in het landschap. Natuurgeluiden

bevorderend, en stadsgeluiden dempend, zijn extra begroeiing en water. Bijzondere objecten zijn bevorderend voor de landschapsbeleving. Hiermee kan de focus gelegd worden op speciale punten, die bijvoorbeeld interessant zijn door de ecologische of historische waarde. Ook kan het zicht op het platteland versterkt worden door het toevoegen van bijzondere objecten [5].

KOPPELING VAN SUCCES

Dooreerdergenoemde ingrepen te combineren wordt de groenverbinding versterkt, als voorwaarde dat deze ingrepen elkaar altijd aanvullen en versterken. Duurzame functionaliteit kan ontstaan wanneer in het huidige gebruik de paden van vroeger nog steeds functioneel zijn. Dit komt door het benutten van de historische basis. Door deze aanwezigheid van oude historische structuren ontstaat landschapsbeleving. Variatie heeft positieve werking op de functionaliteit en landschapsbeleving door de verscheidenheid aan functies, flora en fauna. Bewustwording van het gebied kan door informatievoorziening en het inbouwen van bijzondere punten. Dit kunnen bijvoorbeeld bruggen zijn, die tevens doorsnijdingen kunnen tegengaan. Positionering van de woningen, met de voorkant gericht naar het gebied, zorgt voor verankering en versterkt de ruimtelijke samenhang. Het veiligheidsgevoel is hier mede afhankelijk van en beïnvloedt de landschapsbeleving.

[5] Ontwerpprincipes landschapsbeleving; zichtlijnen - cultuurhistorische structuren - landschappelijk karakter - natuurgeluiden en bijzondere objecten

Onderzoeksmethodiek

De opzet van het onderzoek 'Groenverbindingen bouwen' is 'waarderen door reduceren'. De onderzoekers hebben een aangepaste vorm van de Cohort studie toegepast, zie onderstaande tabel [Bron 2]. De Cohort studie is een onderzoeksmethodiek die toegepast wordt bij medisch en ecologisch onderzoek. De methodiek is vooral gebruikt bij het afbakenen van de onderzoekspopulatie en de te onderzoeken variabelen. Daarnaast is de reductiemethodiek gebruikt om de verschillende gebieden met elkaar te kunnen vergelijken. Door de analysegegevens steeds verder te reduceren worden uiteindelijk vergelijkbare waarden verkregen [Bron 3]. Numerieke gegevens zijn ook onderdeel van het onderzoek, deze zijn gebruikt om de effectiviteit van de gebieden te berekenen [Bron 4]. Als laatste is met sfeerbeelden gewerkt om de beleving in beeld te brengen.

Een doorgaand, recht pad zorgt voor ruimtelijke samenhang en hierdoor ontstaan zichtlijnen. Door het pad aan te sluiten op de wegenstructuur van de wijk ontstaat verankering en geeft de stedeling de mogelijkheid om het gebied te gebruiken. Op deze manier wordt de functionaliteit van de groenverbinding versterkt.

VERBREED HET ONDERZOEK

De verkregen ontwerpprincipes zijn toepasbaar in verschillende gebieden, doordat deze algemeen van karakter zijn en niet specifiek vastgesteld zijn voor één gebied. Wel kunnen vraagtekens geplaatst worden bij het feit of dit de relevantste ontwerpprincipes zijn. In totaal zijn acht gebieden onderzocht, maar wellicht bij een ander aantal was de uitkomst anders geweest.

De onderzoekers hebben wel bewust gekozen voor onderzoeksgebieden in het veenweide- en zandgebied. Het veenweidegebied is gekozen doordat het plangebied een veenweidegebied is en het zandgebied voor het landschappelijk contrast tussen beide landschapstypen. Het onderzoek kan breder opgezet worden door meer gebieden te onderzoeken die een andere landschappelijke onderlegger hebben, dus niet alleen het veenweide- of zandgebied. Hierdoor wordt de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van de ontwerpprincipes vergroot.

Echter de keuze voor twee landschapstypen bij dit onderzoek is begrijpelijk, omdat de onderzoekers voor het uitvoeren van het onderzoek slechts beschikten over een tijdsbestek van zes weken.

GROENVERBINDING ALS MIDDEL

Samenvattend functioneert de groenverbinding het best als veel elementen aanwezig zijn die bijdragen aan de ruimtelijke samenhang, verankering, functionaliteit en landschapsbeleving van het gebied. Belangrijk hierbij is dat de elementen elkaar aanvullen en versterken. De ontwerpprincipes hiervoor zijn benoemd in woord en beeld en zijn goed toepasbaar bij de ontwikkeling of revitalisering van groenverbindingen.

Investing in groenverbindingen betekent verbetering van de relatie tussen stad en land. Laat de stedeling genieten van het land(schap), in de stad!

- Bron 1: Loop, J.C.A. van der, Mestrom, S.M. en Vermeulen, M.F.T. (2010). GROENVERBINDINGEN BOUWEN, wat maakt deze schakel tussen stad en land. Velp
- Bron 2: Bouter, L.M. en Dongen van, M.C.J.M. en Zielhuis, G.A. (2005). Epidemiologisch onderzoek Opzet en interpretatie. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Bron 3: Kennis, A. en Vlug, J. (2003). Ontwerpanalyse op weg naar inspiratie. Velp: Hogeschool Larenstein, vakgroep ontwerpen
- Bron 4: Archipedia (z.d.). De architectuurencyclopedie., <http://www.architectenweb.nl/aweb/archipedia/archipedia.asp?ID=14344>

Josina van der Loop, Suzanne Mestrom en Marleen Vermeulen volgen de opleiding Tuin- en Landschapsinrichting aan Hogeschool van Hall – Larenstein, met als afstudeerrichting Landschapsarchitectuur. In het kader van hun afstudeeropdracht hebben zij onderzoek gedaan naar groenverbindingen vanuit de stad naar het land. Centrale vraag bij dit onderzoek: Hoe komt het dat groenverbindingen bijdragen aan de relatie tussen stad en land? De vervolgstap valt samen met de laatste fase van het afstuderen. Dit is het maken van de deeltuitwerking van het masterplan voor Midden-Delfland, wat zij ieder voor zich hebben opgesteld tijdens de eerste fase van het afronden van hun studie.